
REFLEKSIVNOST DISKURZA PRI MEDNARODNIH GOVORCIH – RABA V ANGLEŠČINI KOT *LINGUI FRANCI*

Angleščina je postala svetovni jezik znanosti in znanja, pri njeni rabi pa prevladujejo tuji govorniki. Prav zato je angleščina kot *lingua franca* (ALF) zelo zanimivo področje za raziskovanje variacij in spreminjanja v jeziku: če je neki jezik v stiku s tako rekoč vsemi jeziki na svetu, kaj se z njim zgodi? Kot primer lahko vzamemo značilnosti diskurza: lahko domnevamo, da se refleksivnost diskurza v *lingui franci* uporablja pogosteje, kajti s tem postaja diskurz jasnejši, to pa je v multikulturnih srečanjih pomembno. Ta prispevek obravnava refleksivnost diskurza v govoru ljudi, ki uporabljajo angleščino kot *linguo franco* v univerzitetnem okolju. Izsledki kažejo, da se refleksivne funkcije in diskurzne kolokacije v angleščini kot *lingui franci* uporabljajo podobno kot v angleščini rojenih govorcev. Razlike se pojavljajo na bolj subtilni ravni odnosa med obliko in funkcijo, kjer so tuji govorniki nekatere ustreznice med oblikami in funkcijami prezrli, nekaterih specifičnih in manj pogostih funkcij določenih izrazov pa niso uporabljali.

1 Uvod

Angleščina je brez dvoma svetovni jezik znanosti in znanja. Akademska skupnost je eno od okolij, ki so angleščino kot skupni jezik mednarodne komunikacije sprejela najbolj odprtih rok. Angleščino so začeli sprejemati posebej hitro po drugi svetovni vojni, ko so začele prevladovati znanstvene objave v tem jeziku. Toda čeprav niti znanstvena mobilnost niti obstoj znanstvene *lingue france* nista nova pojava, sta mobilnost v obsegu, kot jo poznamo danes, in današnja prevlada angleščine dosegli povsem nove razsežnosti.

Podobno kot v drugih različicah angleščine tudi v znanstvenih registrih prevladujejo govorniki, ki jim angleščina ni prvi jezik, iz tega pa izvirajo nova vprašanja, povezana z njeno pravilno rabo: naj bi se spustili v boj, da bi dobršen del sveta pripravili do tega, da bi govoril angleščino, ki bo čim bolj podobna sodobnim normam rojenih govorcev, ali naj raje sprejmemo angleščino, kakršna je, torej mednarodno sredstvo za komunikacijo? V obeh primerih je pomembno, da skrbno pretehtamo, kakšne vrste norm bi radi prevzeli kot temelj za pouk in testiranje, in smiselno, da za merilo vzamemo »dobre uporabnike«.

Ne glede na to, kako se želimo lotiti poučevanja, je z znanstvenega stališča svetovna raba angleščine kot *lingue franca* (ALF) izjemno zanimivo področje variacij in spreminjanja v jeziku. Tako rekoč vsi jeziki na svetu so v stiku z istim jezikom: kaj pa se ob tolikih stikih zgodi? Kako se v takšnem položaju odražajo splošne težnje in mehanizmi stika med jeziki? Za večino stikov med jeziki je značilno »nepopolno učenje« (sama namesto nepopolno raje uporabljam izraz »variabilno«, glej Mauranen 2003b). Kot poudarja na primer Thomason (2001: 75), nepopolno učenje pogosto pripelje do strukturnih in fonoloških sprememb v ciljnem jeziku, ne pa tudi do leksikalnih sprememb. Prav tako pogosteje pomeni, da se v ciljnem jeziku uporabljajo poenostavljene, ne pa kompleksnejše strukture. Toda čeprav je bilo v raziskavah stikov med jeziki razmeroma veliko pozornosti posvečene skladnji, leksiki in fonologiji, je veliko manj znanega o pragmatičnih, diskurznostrukturnih in frazeoloških spremembah. Na katere lastnosti diskurza vpliva stik med jeziki in kako? Ali obstajajo lastnosti diskurza, ki so naključne in ne univerzalne, in ali so te lastnosti pogrešljive, kadar v komunikaciji nihče od sodelujočih ni rojeni govorec in je zato pomembno, da je komunikacija učinkovita, a ni nujno, da je podobna komunikaciji med rojenimi govorci? So na primer označevalci diskurza univerzalni in zato v komunikaciji vedno navzoči? In ali je reflektivnost diskurza, to je sposobnost jezika, da govori sam o sebi, med »nujnimi lastnostmi jezika«, če si izraz izposodimo pri Hunstonovi in Francisovi (1999)?

Čeprav o ALF zaenkrat obstaja malo raziskav, je to področje vsekakor vir živahne razprave (glej npr. Seidhofer 2004), v začetku novega tisočletja pa se je začelo bolj uveljavljati. V Jenkins (2000), ki je ključno delo s področja angleške fonologije v kontekstih mednarodne komunikacije med tujimi govorci, je ALF prvič obširneje opisana kot jezik v samostojni rabi in ne kot pomanjkljiva oblika angleščine. Že pred to študijo je bilo narejenih tudi nekaj raziskav pragmatičnih pojavov v ALF (npr. Firth 1996; Firth in Wagner 1997; Meierkord 1998) in ta smer je še vedno močno navzoča (npr. House 2002; Lesznyák 2004; Mauranen 2006a in nekateri članki v Mauranen in Metsä-Ketelä (ur.) 2006). Orisani so bili različni pogledi na ALF (npr. Erling 2004; Ranta 2004; Jenkins 2007), prav tako pa je bil kritično analiziran status ALF kot različice angleščine (Mollin 2006). Nekateri članki v *Lingua Franca Communication* (Knapp in Meierkord 2002) so se ukvarjali tudi z angleščino. Večina zgodnjih del temelji na majhnih vzorcih podatkov, nekaj pa na simuliranih situacijah. Toda nove baze podatkov omogočajo večji razpon pristopov in trenutno se raziskovalne skupine ukvarjajo s pripravo korpusov ALF, ki bodo omogočali obširnejše študije kot doslej.

V tem prispevku raziskujem reflektivnost diskurza v govoru ljudi, ki uporabljajo ALF v univerzitetnem okolju. Uporabljeni podatki so iz korpusa *ELFA* (glej **razdelek 3**), raziskava torej temelji na korpusnem pristopu.

2 Znanstveni govor in angleščina kot *lingua franca*

Očitno je, da je ALF bogato področje za najrazličnejše raziskovalne interese. Zakaj bi se torej želeli omejiti na govor oziroma, še ožje, na znanstveni govor?

Govorjeni jezik ima osrednjo vlogo pri spremembah v jeziku, poleg tega pa je, kot je med jezikoslovci splošno sprejeto, govorna interakcija v rabi jezika primarna. Kljub svoji osrednji vlogi pa je govorjeni jezik že od nekdaj težje obvladljiv predmet raziskav kot pisni, zato se nanj osredotoča veliko manj študij. Vsaj načeloma se o tem jezikoslovci strinjajo. Toda zakaj znanstveni jezik?

Eden od razlogov sta vplivnost in ugled znanstvenega jezika. Znanstvene rabe jezika imajo močan normativen vpliv na standardni jezik in na druge ugledne variante jezika – v številnih družbah so mnogi vplivni ljudje univerzitetno izobraženi (npr. politiki, ekonomisti, novinarji in učitelji). Univerze torej posredujejo precejšen delež jezikovnih norm. Toda v znanstvenih skupnostih za najvrednejše in najuglednejše običajno štejemo pisne žanre – znanstvene članke in monografije. Zakaj torej znanstveni govor?

Za jezikoslovca ali kogar koli, ki se zanima za razumevanje skupnosti, v katerih delujemo kot znanstveniki, je analiza govora ključna za razumevanje znanstvenega diskurza. Da bi razumeli znanstveno okolje kot institucijo, potrebujemo podatke o govoru v tem okolju, ki ga kot institucijo tudi oblikuje. Prav govor je namreč temeljno sredstvo za gradnjo in ohranjanje institucije in njenih struktur (v giddensovskem smislu, glej Giddens 1984) in skozi govor sodelujemo na nešteti konferencah, sestankih, simpozijih, pogajanjih. Predvsem pa prek govora v znanstveno okolje, skozi to okolje pa v svet stroke in njegovo identiteto, socializiramo nove generacije: predavamo, s študenti komuniciramo v seminarjih, pri vajah in konzultacijah itd.

Poleg tega je znanstveni diskurz razmeroma zahteven in kompleksen, zato ponuja zanimivejše gradivo za jezikoslovne raziskave kot preprostejše in bolj stereotipne izmenjave. Tako ni presenetljivo, da zanimanje za znanstveni govor narašča.

Za ALF je znanstveni diskurz posebej relevantno področje raziskave: znanstveni žanri niso produkt nacionalnih govornih skupnosti, zato tudi niso izključna lastnina nekega naroda. Pravzaprav so znanstveni žanri že od svojega začetka med najbolj mednarodnimi. Znanstveniki so bili mednarodno mobilni že ob nastanku prvih univerz in mobilnost, s katero se srečujemo danes, v resnici ni nič novega in raba *lingue france* ni prav nič drugačna kot srednjeveška praksa.

Prav zaradi globoko zasidrane mednarodne narave znanosti lahko podvomimo v smiselnost poskusov vsiljevanja jezikovnih norm katere koli nacionalne skupnosti znanstvenim žanrom. Čeprav na večini mednarodnih znanstvenih srečanj uporabljamo angleščino, ne govorimo takšne angleščine, kot bi jo govorili rojeni govorci, zgolj zato ker je to njihov materni jezik: angleščine, ki se uporablja v znanstvenih kontekstih, se je treba posebej naučiti, ne glede na to, ali je angleščina govorčev prvi, drugi ali tretji jezik.

Če to izrazimo v smislu socializacije: po primarni socializaciji, skozi katero gredo otroci v fazi dojenčka in v zgodnjem otroštvu in večinoma poteka v družini, gre posameznik skozi sekundarno socializacijo v novih skupnostih in institucijah, kot so šola, najstniške skupine, univerza, poklic, stroka, skupine, ki imajo enake hobije ali

interese. Ljudje se torej celo znotraj nacionalne ali regionalne kulture in v svojem prvem jeziku socializirajo v različne subkulture. Znanstvene skupnosti socializirajo dodiplomske in podiplomske študente, raziskovalce začetnike in nove uslužbence, dokler ne postanejo polnopravni člani svojih lokalnih in mednarodnih skupnosti. Za uspešnost takšne socializacije je treba usvojiti primerno retoriko, primerno rabo jezika in paleto konvencij na vseh ravneh jezikovne rabe, od terminologije in frazeologije do argumentacijske strukture in žanrov.

Ta sekundarna socializacija in hkratna širitev jezikovnega repertoarja nista inherentni širjenju znanja prvega jezika: prvič zato, ker gre skozi akademski mlin le razmeroma majhen (a zelo pomemben) del generacije rojenih govorcev nekega jezika; drugič pa se v svetu v visoko šolstvo in v še višje ravni izobrazbe vedno več ljudi socializira v tujem jeziku – v tem trenutku je to večinoma angleščina. V rabi angleškega jezika to prav gotovo niso zanemarljive usmeritve in znanstveno okolje je pomembno področje mednarodne angleščine.

3 Refleksivnost diskurza – osrednja lastnost znanstvenega jezika

Refleksivnost diskurza oziroma diskurz o diskurzu je predmet intenzivnega raziskovanja že približno petnajst let. Prav nič presenetljivo ni, da je tema za znanstvenike tako zanimiva, saj odraža temeljno lastnost naravnega jezika: zmožnost, da govori sam o sebi. Refleksivnost diskurza prežema celoten diskurz in lahko predpostavimo, da je verjetno »diskurzna univerzalija«, tj. lastnost diskurza, ki jo najdemo v številnih jezikih, morda celo v vseh. Mnogi raziskovalci bolje kot termin »refleksivnost diskurza« v smislu jezika o jeziku ali diskurza o diskurzu poznajo termin »metadiskurz«. Toda izrazu »metadiskurz« je med drugimi oporekal tudi Sinclair (2005), in sicer predvsem zato, ker to ni zunaj – temveč znotrajjezikovni pojav. Ker sama že vrsto let uporabljam izraz »refleksivnost besedila/diskurza« (glej Mauranen 1993a), se bom tega držala tudi v tem prispevku.

Čeprav je refleksivnost diskurza nepogrešljiva, kaže tudi sistematične variacije: različno se uporablja v različnih žanrih (Crismore 1989), v govoru in pisanju (Luukka 1992; Mauranen 2001), v različnih kulturah (Mauranen 1993a; Bäcklund 1998), različno jo uporabljajo tisti, ki se jezika učijo, v nasprotju z rojenimi govorcji (Ådel 2006), prav tako je različna njena raba v različnih strokah (Hyland 2000, 2005). Refleksivnost diskurza je pomembna in hkrati neoprijemljiva lastnost besedila: čeprav je številne značilne izraze (npr. *kot sem že omenil*) lahko prepoznati in se o njih vsi strinjajo, diskurzorefleksivni izrazi niso zaprta množica. Prav tako si ti izrazi niso podobni po dolžini, temveč mednje uvrščamo zelo različna sredstva, tako enobesedne izraze (npr. *najprej, zdaj*) kot dolge fraze (npr. *danes bomo povedali nekaj malega o*) ali celo odstavke. Definicije, razmejitve in klasifikacije se razlikujejo od raziskovalca do raziskovalca, toda v celoti refleksivnost diskurza ali metadiskurz definirajo predvsem s funkcijskega, in ne s formalnega vidika. Za glavne funkcije tega koncepta navadno štejejo organizacijo, opis in komentar diskurza; z izvrševanjem teh dejanj govorec vodi poslušalca pri interpretaciji diskurza.

Čeprav avtorji predlagajo različne konceptualizacije, razmejitve in terminologije, refleksivnost diskurza ostaja zanimivo področje za znanstvene raziskave, o čemer pričata tudi dve nedavno izdani knjigi s to tematiko, to sta Hyland (2005) in Ádel (2006). Veliko zanimanja za to področje izhaja iz kulturnih in žanrskih variacij ter iz težav, ki zaradi tega nastanejo pri učenju drugega jezika. Refleksivnost diskurza je sčasoma postala del številnih učnih programov strokovne in znanstvene angleščine, rezultat pa se kaže tudi v prepogosti rabi refleksivnosti diskurza pri učencih angleščine kot drugega jezika, o čemer pričajo nekatere študije.

Ko govorec organizira in natančneje opredeljuje diskurz, lahko dobimo vtis, da ga skuša s tem – na bralcu oziroma poslušalcu prijazen način – narediti jasnejšega in dostopnejšega. Po drugi strani pa lahko refleksivnost diskurza vidimo tudi kot vsiljevanje govorcevega stališča, kot način vzpostavljanja avtoritete, ki poslušalce omejuje pri svobodi interpretacije (Mauranen 2001). Pri pogajanju za prostor se z uporabo refleksivnosti diskurza govorcev prostor širi, poslušalcev pa temu sorazmerno zožuje. Takšna interpretacija nasprotuje zelo vplivnemu pogledu na razlikovanje med kulturnimi preferencami, ki ga zagovarja Hinds (1987); menil je namreč, da lahko kulture glede na slog pisanja delimo na tiste, ki temeljijo na »odgovornem piscu«, in tiste, ki temeljijo na »odgovornem bralcu«, in sicer glede na to, kdo je tisti, ki je primarno odgovoren za uspešno komunikacijo. Na problem pa lahko gledamo tudi z drugačnega zornega kota, namreč kot na vprašanje tega, čigav pogled prevladuje pri interpretaciji diskurza. V tem se odraža trenje med jasnostjo in interpretativno svobodo ter omejeno in neomejeno komunikacijo.

V vsaki jezikovni obliki, vključno z ALF, mora biti refleksivnost diskurza prisotna toliko, kolikor je v komunikaciji nujno potrebna. To pomeni, da je refleksivnost diskurza potencialna diskurzna univerzalija, in v resnici so njen obstoj potrdili v mnogih jezikih. Za ALF ni mogoče pričakovati, da bo sledila posameznim kulturnim preferencam. Pisne objave gredo pogosto skozi več ciklusov urejanja in lektoriranja, vključno z lektoriranjem rojenega govorca, pri govoru pa je drugače. O pomenu se pogajamo v resničnem času, sodelujoči pa lahko prihajajo iz zelo različnih kulturnih okolij, ki so lahko sogovornikom bolj ali manj znana. Zato je navzoč močan element nepredvidljivosti, ki ga je treba preseči, če hočemo zagotoviti jasnost in medsebojno razumljivost. Zaradi tolikšne raznolikosti se morajo prilagoditvene strategije sodelujočih močno zanašati na sodelovanje. Vrzeli v skupnem védenju je mogoče preseči s strategijami večje jasnosti in eksplicitnosti. Tako lahko v takšni situaciji pričakujemo zahteve po tesnejšem sodelovanju in večji eksplicitnosti kot v stabilnih lokalnih diskurzih in govornih skupnostih. Ker je ena od posledic rabe diskurznorefleksivnega jezika prav večja eksplicitnost (Mauranen 1993a, 1993b), lahko postavimo hipotezo, da govorci ALF pri vzajemnem pogajanju o pomenu s pridom uporabljajo refleksivnost diskurza. V celoti bi pri govorcih ALF in angleščine kot prvega jezika torej pričakovali podobne funkcije, a nekoliko različne realizacije refleksivnosti diskurza.

Spodaj bom ponazorila rabo refleksivnosti diskurza v govornem znanstveni ALF, kot se kaže v korpusu *ELFA*. Zagovarjala bom stališče, da je osnovna funkcija refleksivnosti diskurza v ALF sicer navzoča, a je na bolj kompleksni ravni odnosa med

obliko in funkcijo vendarle mogoče zaznati razlike med govorcji ALF in angleščine kot prvega jezika. Manjše razlike v obliki ali v odnosu med obliko in funkcijo so prezrte, oblike so pogosto približne in nenatančne. Morda se lahko pojavijo tudi razlike v diskurznih funkcijah, kot bodo nakazali spodaj navedeni rezultati.

4 Gradivo, uporabljeno v raziskavi

Pričujoča raziskava temelji na korpusu govornje ALF, to je korpus *ELFA* (English as a Lingua Franca in Academic Settings: www.uta.fi/laitokset/kielet/engf/research/elfa/), ki je bil zgrajen na univerzah v Tampereju in Helsinkih, dodani pa so tudi podatki s posnetkov na tehniških univerzah v Helsinkih in Tampereju. Korpus trenutno obsega okrog milijon besed, a ker vse transkripcije še niso pregledane in končane, je baza podatkov, ki je temelj za to raziskavo, omejena na končane transkripcije in obsega približno polovico korpusa, torej okrog pol milijona besed.

Zbrano gradivo je naraven diskurz, posnet v avtentičnih situacijah in sestavljen iz samostojnih in celostnih govornih dogodkov. Sestava korpusa je temeljila na zunanjih kriterijih, torej ne na notranje jezikovnih, temveč na družbeno utemeljenem prepoznavanju žanrov v diskurzni skupnosti. Občasno so v diskurzu sodelovali tudi rojeni govorcji angleščine (okrog pet odstotkov govorcev), vendar ne kot monološki govorcji ali tisti, ki so v dialogih (npr. pri zagovorih doktoratov) odigrali pomembno vlogo, temveč le kot sodelujoči v diskusijah z več udeleženci. Posneti govorcji so predstavniki več kot štiridesetih okolij z različnimi prvimi jeziki. Korpus ne vsebuje nobenih dogodkov, kjer bi bil vsem sodelujočim skupen isti prvi jezik, prav tako ni bil posnet pouk angleščine.

Govorni dogodki pokrivajo različne vrste univerzitetnega diskurza: predavanja, seminarje, zagovore doktoratov in predstavitve na konferencah. Večina dogodkov vključuje dialog ali polilog: pri večini gradiva gre za interaktivne dogodke z več sodelujočimi (za dodatne podrobnosti o načelih sestave korpusa glej Mauranen 2003b, 2006b).

Kot referenčni korpus s primerljivimi podatki za govorce angleščine kot prvega jezika sem uporabila korpus *MICASE* (Michigan Corpus of Spoken Academic English: www.hti.umich.edu/m/micase/), ki obsega 1,7 milijona besed. Tako kot *ELFA* ni v celoti korpus tujih govorcev angleščine, tudi *MICASE* ne izključuje tujih govorcev, čeprav je njihovo število zelo majhno.

5 Diskurzno-refleksivni govor pri znanstvenikih govorcjih ALF

Kot sem že omenila, na splošno velja, da je osnovna funkcija refleksivnega diskurza organizirati, opisati in komentirati tekoči diskurz. Nekaj primerov refleksivnosti diskurza iz korpusa *ELFA* je navedenih v (1).

(1)

so erm *I'm not going talk about security policy i will talk about finland...*
 and I think also *what i would like to ask you in this context...*
 and then *we're gonna discuss a little bit about why it is so surprising...*
to put it blunt if you put it a bit bluntly so that's what i find problematic...
 so *we can call that the integration dilemma because gaining prosperity...*
I am going to bring the example of er of Ukraine...
 but *are you going to talk about other excluded groups as well*

5.1 Elementi, ki se navezujejo na vprašanja

Za začetek se osredotočimo na pogosto in osnovno funkcijo znanstvenega diskurza, to je postavljanje vprašanj in odgovarjanje nanje. Očitno je, da se mnogim govorcem zdi, da prav njihova vprašanja potrebujejo okvir, ki pripravi teren za samo vprašanje, in pojasnjuje, da je to, kar sledi, treba interpretirati kot vprašanje in da zahteva odgovor. Raziskala sem tri elemente, ki se navezujejo na to funkcijo, to pa so *ask*, *answer in question*.

Najpogostejši od teh treh elementov je *question* (7,2/100.000 besed), ki je zelo pogost tudi v korpusu *MICASE* (Mauranen 2002). V njem se pogosto uporablja v ocenjevalni vlogi, še zlasti v kombinaciji *good question*. Ista ocenjevalna raba je izpričana tudi v korpusu *ELFA*, kot je razvidno iz konkordanc v primeru (2):

(2)

[er well] yeah yeah why yeah that's a *good question* I don't know what h
 they aren't effective enough that's a *good question* «cause well, comes thing
 instead of quality mhm that's that's a *good question* mhm just usability [is]
 something to do with that it's a *good question* but I er @@ okay let's go
 (xx) conditions yes that's a very *good question* er I try to ask good ques
 you start with starch yeah that's a *good question* I I also have done er con
 any empirical that's a very good very *good question* I don't know of any empir
 but it's a good question it's a *good question*. thanks very much thank
 what counts as not successful but it's a *good question* it's a good question

V korpusu *ELFA* se besedne zveze z izrazom *question* navadno uporabljajo v vlogi uokvirjanja in uvajanja. Najpogostejše oblike, ki se ponavljajo, so *one question*, *my question is in I have/I've got a question*. Spodaj navedene konkordance v **primeru (3)** ponazarjajo rabo besedne zveze *one question*:

(3)

and *one question* when you say that er , that when European allies prefer
 okay well I have *one question* it's not exactly yeah on this essay
 I had just *one question* [because] [yeah] I was reading so
 okay er , so one *one question* about those er choosing
 I'd like to raise *one question* and , and er they are so exc
 erm yeah *one question* what about educating boys [I've

Razmeroma pogosto se v korpusu pojavlja tudi *ask* (3,6/100.000 besed). Prevladuje vzorec *I would like to ask (you), I want(ed) to ask (you)*. Obe najpogostejši obliki torej vključujeta omejevalni element: *would like, want, wanted*. Pri rojenih govornicah smo opazili podobno težnjo po uporabi omejevalca reflektivnosti diskurza (Mauranen 2001). To bi lahko navezali na zgoraj predlagano interpretacijo, da reflektivnost diskurza v diskurz vsiljuje govorcev red in je zato treba deloma vnovič vzpostaviti ravnovesje med udeležencema (ne glede na to, ali sta to govorec in poslušalec ali pisec in bralec). Piščevo uporabo omejevalca lahko razumemo kot omilitev vsiljevanja. Tako dobimo nekakšno »diskurzno kolokacijo« (ali morda »pragmatično kolokacijo«): dva diskurzno-pragmatična elementa, katerih pomembnost izvira iz njihovih vlog v družbeni interakciji, skupaj pa se navadno pojavljata iz interakcijskih, in ne iz leksikogramatikálnih razlogov. Za podobno situacijo gre tudi pri težnji po tem, da se zveza, ki je očitno namenjena omiljevanju, kot je *I would like to*, sopojavlja z diskurznorefleksivnim izrazom (**primer 4**):

(4)

so *I would like to ask* about what do you mean about e-governisation can you
I would like to ask erm about the concept information society er erm are we are
 the last question *I would like to ask* it was the second page and the the last
 to come back to your paper *I would like to ask* why performativity is not used in
 are , @@ er writing *I would like to address two questions* I I mean , you
 m i do like the essay *I would like to bring up*, an issue that like could be in- i
 n the bibliography so *I would like to draw your attention* that er at the master
 wo countries and here *I would like to* especially erm *discuss* the problem of
 ho would like to start *I would like to make* a very very short *comment* mhm
 h] mhm er so at first *I would like to say* that er for instance in lithuania as i
 ely put mhm-hm then *I would like to show* you something more of er from f
 member in the group *I would like you to s-* you to yeah tell tell m- *tell us a l*

Približno polovica primerov okvira *I would like to* se pojavlja ob diskurznorefleksivnih izrazih. To je zelo velik delež kolokacijskega potenciala za kateri koli izraz in pomeni, da je kolokacija z reflektivnostjo diskurza ena od glavnih funkcij tega okvira. A tudi druga kolokacijska okolja okvira *I would like to* niso daleč od reflektivnosti diskurza; pogosti so npr. kognitivni glagoli, ki se pojavljajo v nepremih vprašanjih (... *so I would like to know maybe if the information society ...*).

Za zadnji iskani izraz v tej skupini, *answer*, pa se je izkazalo, da se redko uporablja v razpoznavnih vzorcih; edini niz, ki se je ponavljal, je bil *did I answer your question*, a tudi ta ni bil pogost.

Iz navedenih izsledkov bi lahko sklepali, da je ugotovljena povezava med reflektivnostjo diskurza in vljudno neodločnostjo, ki se pojavlja tako v angleščini tujih govorcev kot v angleščini rojenih govorcev, pravzaprav odgovor na zahteve družbene interakcije, in ne nabor elementov, ki se povezujejo v govoru rojenih govorcev. Takšne kolokacije tudi močno presegajo običajni učni načrt, tako da se zdi verjetno, da so jih tako rojeni kot tuji govorniki pridobili spontano, skozi interakcijo.

5.2 Diskurznorefleksivni glagoli z generičnim pomenom

Obstaja vrsta glagolov, ki so v izrazih refleksivnosti diskurza posebej pogosti; tu sem želela med njimi izbrati majhen vzorec in ga vzeti pod drobnogled. Če podatki iz velikih korpusov še niso na voljo, so najboljše izhodišče za neko področje elementi, ki se pojavljajo pogosto, zato je bil eden od kriterijev za izbor elementov, ki jih tu obravnavam, prav njihova pogostost.

Glede na specifičnost pomena lahko glagole razdelimo na dve vrsti. V kontekstih, ki zadevajo frazeologijo, je to pogosto pomemben vidik, kajti pomen frazeološke enote izvira iz njene celote, in ne iz posameznih elementov, za mnoge diskurznorefleksivne izraze pa se zdi, da so delno ustaljene in delno spremenljive frazeološke enote. Na kratko povedano je videti, da sledijo Sinclairjevemu (1991) »načelu idioma«. Če želimo pojasniti pomen frazeoloških enot, moramo upoštevati, koliko neodvisnega pomena posamezni elementi prispevajo k enoti kot celoti. Zato sem izbrala dva glagola s pretežno generičnim in dva glagola s pretežno specifičnim pomenom in primerjala rabo v diskurznorefleksivnih izrazih. Najprej bom obravnavala glagola z generičnim pomenom, in sicer DISCUSS ter BRING (UP),¹ ki sem ju izbrala zaradi pogoste rabe v korpusu.

Če začnemo z DISCUSS, je glavni pomen, ki ga lahko izluščimo iz podatkov, 'ukvarjati se z neko temo' ali 'pokazati, da se neko temo obravnava'. Vloga glagola je organizacijska, saj udeležencem omogoča, da sledijo temu, katere teme so bile do te točke v diskurzu že obravnavane, in katere bodo obravnavane kasneje, torej v diskurzu kaže naprej in nazaj. Ti dve glavni funkciji smo našli tako pri govorcih v korpusu *ELFA* kot pri tistih v korpusu *MICASE*, vendar se je njuna razporeditev nekoliko razlikovala. V korpusu *ELFA* je prevladovala funkcija »neposrednega organiziranja diskurza v lastnem ali sogovornikovem govoru«, ki je razvidna iz konkordanc (5):

(5)

»neposredno organiziranje diskurza« (*ELFA*)

are talking about northern europe and only *we are discussing about turkey* er the final thing what's is still missing and *we've been discussing here* is the n-things like dystopia we we see as and *we haven't discussed about utopia* ernmental organisations but now *we are mainly discussing* intergovernmental er er the baltic states and here *I would like to discuss* these er points it would n them that's all that I've done there and I *I was discussing* whether or not I five significant er figures o- of course *we discussed about* these GPC values

Druga pomembna funkcija, ki pa je prevladovala v korpusu *MICASE*, je bila »organiziranje diskurza na daljavo«, to pomeni navezovanje razprave na širše okolje, širši kontekst govornega dogodka ali niz med seboj povezanih govornih dogodkov, ki pogosto tvorijo celoto znanstvenega diskurza, npr. predavanja ali konference. Zdi se, da je tudi zelo pripravno taktično sredstvo za odlaganje razprave o neki temi.

¹ S pomanjšanimi velikimi črkami bom označevala leme, besedne oblike pa bodo označene z ležečim tiskom.

Takšne vrste rabe se razvidne iz (6).

(6)

»organiziranje diskurza na daljavo« (*MICASE*)

that is where you share and *discuss* the results of the lab, and, really, focus on what_ we're gonna meet after class and *discuss* it but, what I've seen is that_ ver for first reads and *discuss* on second reads we're actually gonna *discuss* at and we can, um go ahead and, *discuss* at the passage next week then does a nucleophile ever and we can *discuss* why sometime if you really want to it's a question, and maybe one we could *discuss* within the framework of this class slides, yeah okay, so did you guys *discuss* gluconeogenesis yet? no therapies that I won't have time to *discuss* today but in fact they are in clinical while I don't have time to *discuss* it today, um experiments with collaborators

Kljub tej razliki v prednostni funkciji pa je bilo v obeh bazah podatkov mogoče identificirati celoten razpon funkcij z malenkostnimi variacijami v oblikah.

Drugi diskurzorefleksivni glagol z generičnim pomenom, ki se je pogosto pojavljal, je BRING (UP). Osnovni pomen je bil tako pri tujih kot rojenih govorcev 'uvesti temo za razpravo'. Po izločitvi vseh nerefleksivnih primerov glagola med korpusoma v relativnem kvantitativnem smislu ni bilo nobene razlike. Vseeno pa je ta oblika pokazala nekatere sledi nestandardnosti v korpusu *ELFA*. Variacijo, ki je bila manj pogosta in, kot se zdi, naključna, bi lahko označili kot »aprosimacijo«: namesto popolne oblike BRING *up*, so govorcev v istem pomenu pogosto uporabili kar BRING.

V podatkih smo identificirali dve glavni funkciji. Prva je bila »uvajanje teme«, kar je ilustrirano v (7):

(7)

»uvajanje teme« (*ELFA*)

deal with different groups and to allow them , space to live some er, *now I er, bring my example* from... a, I think a very multicultural er town...

Drugo glavno funkcijo BRING (UP) bi lahko poimenovali »upravičevanje govorcevega prispevka«; predstavljena je v (8):

(8)

»upravičevanje govorcevega prispevka« (*ELFA*)

yeah particularly important Estonia so er, I mean I *I'm bringing this because* this is a kind of brings the the the the matters of the...

Takšni rabi sta bili izpričani pri obeh skupinah govorcev, v korpusu rojenih govorcev, torej *MICASE*, pa se je pojavila še tretja, ki bi jo lahko opisali kot »ocenjevanje prispevka nekoga drugega«. Konkordance v (9) prikazujejo tovrstno rabo:

9)

»ocenjevanje prispevka nekoga drugega« (*MICASE*)

ms. point, *I'm glad you brought that up.* higher price the point is, th

yeah it was unfortunately *I'm glad you brought it up* but it complicates it actually I'm no I'm gla- *I'm glad you brought that up*. yes do women there in the start. um... uh, *I'm very glad you brought that up* because so that, um, you know well I'm *I'm glad you brought that up* because I, so let's_ actually *you guys have brought up a lot of, important points* in question. *this is a really good, a really good point that you bring up*. um, I I think that *that was a very important point that you, brought up* a moment

Zdi se, da tuji govorniki ocenjevalne rabe niso prevzeli, čeprav so sprejeli drugi dve. Gre torej za primer funkcije nekega elementa, ki je odsotna, medtem ko sta bili drugi dve funkciji za isti element sprejeti. Pojav bi lahko poimenovali »funkcijska poenostavitev« in smiselno bi bilo sklepati, da je morda v ALF in drugih primerih stikov med jeziki še bolj razširjena. Vsekakor gre za temo, ki bi jo bilo treba natančneje raziskati.

5.3 Diskurzorefleksivni glagoli s specifičnimi pomeni

V nadaljevanju obravnavam glagole s specifičnimi pomeni, najprej COMMENT. Govorniki ALF so ta glagol proporcionalno uporabljali pogosteje kot rojeni govorniki: če primerjamo absolutne številke, se je v korpusu *ELFA* v diskurzorefleksivni vlogi pojavil v 40 primerih, v korpusu *MICASE* pa v 60 primerih. Če pri tem upoštevamo, da je korpus *MICASE* nekajkrat večji od korpusa *ELFA*, je to gotovo omembe vredna razlika. Zanimivo pa je, da se razlika ne sklada z opažanji o jeziku učencev, ki se tujega jezika učijo (npr. Altenberg in Granger 2001), namreč da se v jeziku učencev prepogosto pojavljajo glagoli s splošnimi pomeni.

Približen osnovni pomen glagola COMMENT je 'podati mnenje ali razlago'. Ob njem se velikokrat pojavljajo zelo pogosti pomožni glagoli, ki ga nekoliko omilijo. Tipičen vzorec v korpusu *MICASE* je:

/I want/wanted to/ + (make a) comment
/let me (just)/
/can I /

Funkcija COMMENT je uvajanje menjave vlog ali govornega dejanja, in sicer tako, da dejanje vpelje (...*but before that I still say some brief comments the first...*) (*ELFA*) ali deluje kot povabilo k neki vrsti govornega dejanja (10a in b):

- (10)
 »povabilo h govornemu dejanju« (*ELFA*)
 (a) thank you . erm questions *comments*, (corrections) well we know that...
 (b) ...er your work *I don't know if you can erm just comment on it very briefly*
 but I'm interested to know...

Ker je komentiranje ocenjevalno dejanje, ni presenetljivo, da so poudarjeni pomisleki v zvezi z vljudnostjo, v kontekstu zelo prisotni, zato so kolokacije z olajševalnimi izrazi – *thank you Dean Newmann uh I just wanna make a few comments uh,*

two things... (*MICASE*) – pogoste pri obeh skupinah uporabnikov. To zadnje je še nadaljnje potrdilo težnje po povezovanju omejevalcev in reflektivnosti diskurza.

Čeprav se omejevalci s *COMMENT* povezujejo v obeh korpusih, so ta glagol govorce ALF omejevali manj kot rojeni govorce. V korpusu *MICASE* je bil najznačilnejši vzorec za *COMMENT* sopojavljanje z omejevalci, ki izraz omilijo. Kljub nekoliko manjši težnji v tej smeri so se omiljevalni izrazi pojavljali tudi v korpusu *ELFA* (11a, b)

(11)

omejevalci s *COMMENT* (*ELFA*)

(a) well *can I co-comment* [*that er*] [yes] o- on the other hand

(b) in any case I *just a first comment* and this this was very

Rojeni in tuji govorce angleščine *COMMENT* uporabljajo v enakih glavnih pomenih in funkcijah, vseeno pa se v rabi pokažeta dve razliki. Prva je vprašanje leksikalne izbire: kadar *COMMENT* nastopa kot samostalni, tuji govorce angleščine občasno uporabljajo drugačne glagole od tistih, ki se pojavljajo v korpusu *MICASE* (*..say some brief comments*). Ti glagoli navadno sodijo v semantično polje govorjenja in so zato v kontekstu komentarja lahko razumljivi. Po naključju pa se takšna leksikalna izbira nekoliko razlikuje od vzorcev rojenih govorcev, zaradi česar bi lahko služili kot občutljivi kazalci tujosti nekega govorca, ne da bi s tem motili komunikacijsko učinkovitost.

Druga razlika je v tem, da govorce ALF z glagolom uporabljajo drugačne predloge (*...I just like to make a brief comment of this* (*ELFA*). V svojem bistvu je to formalna razlika in zdi se, da je izbira predloga v govoru ALF na splošno precej spremenljiva. Takšno variacijo v izbiri leksikalnih in gramatikalnih sredstev lahko poimenujemo »aproximacija« – govorce ALF torej uporabljajo približke izrazov v ciljnem jeziku, vendar ne povsem v skladu z rojenimi govorce.

V celoti je raba *COMMENT* v ALF zelo podobna rabi rojenih govorcev. Potrjena podobnost rabe v obeh korpusih bi bila lahko posledica obstoja sorodnega glagola z zelo podobnim pomenom v mnogih prvih jezikih različnih govorcev, zaradi česar bi bil ta glagol za številne govorce prepoznaven in domač.

Drugi glagol s specifičnim pomenom, ki se je pogosto pojavil v diskurzno-refleksivni rabi, je *REFER*. Podobno relativno pogosto se je pojavljal v obeh bazah podatkov, prav tako so bili podobni tudi glavni pomeni. Če začnemo s korpusom *MICASE*, ugotovimo, da je vsakega od glavnih pomenov mogoče jasno povezati z lastnim vzorcem. Ti so pokrili praktično vse primere glagola:

(a) zaimek + *refer to...as*, v pomenu 'imenovati'

(b) zaimek + BE *referring to* sth, v pomenu 'tema'

Te povezave pomenov in oblik lahko vidimo v spodaj navedenih konkordancah (12) in (13):

(12)

diskurzno-refleksivni refer as 'imenovati' (MICASE)

d and *this is, what I refer to as the instrumentalization of the Holocaust.*
 d News Methodists *who I refer to as Bad News Methodists* and, um, you
 we have been *what, what I refer to as the auto-route models.* and the the the
 cap T *which I refer to as the scaling factor...* is the maximum of T-sub-V,
 population *which we refer to as melanoma, B-sixteen* they're still the cell
 terms. *we often refer to expression of a regulated gene as basal expression*
 etimes *I refer to that as, vertically-dominated region of the rack* and what I
 body. *we loosely refer to this as the top of the loop,* sort of right above the
 hat have cancer. and *we refer, to this as tumor progression.* and this simply

(13)

diskurzno-refleksivni referring 'tema' (MICASE)

today very much so. uh and uh and *I'm referring of course to Basque,* which
 rocess. but uh (th-) *what you're referring to is pronunciation of this word*
 ets that we got *I'm no no uh I'm referring to this* I'm not sure if I remember
 but since *you're referring back to the original of this,* then that brings up
 i mean part of, *what we're referring to* is that you started so quickly, jumping
 th century. and *to which religious order am I referring* and to which famous
 ve taken away from it? *what we were referring to,* uh based on Gary's
 ns we need. and *which cycle times am I referring to?* well single-command

Kot smo že omenili, so bili isti pomeni prisotni tudi v korpusu *ELFA* (14 in 15):

(14)

'imenovati' (ELFA)

resentation *what we refer to as the postmodern representation of the child*
 nded regulation but which *which I'm referring to negative regulation* but on
 take out that mess that mess *I'm referring northern dimension* (.) ideological
 and I have basic reasons *to refer* and *I'm referring* because the tensions was

(15)

'tema' (ELFA)

ce or *you don't refer* at all to the Northern Europe what is what kind of a role
 though *you didn't refer that much to* theories but eh the way said you pr
 ould i first say that *you also refer to* political culture (.) in one of your
 then there is a political interest but *you don't refer to* in your neither your
 report *you* rather straightforward *refer to* enzymatic degradation one
 something really can't explain then *you refer to* political culture eh that
 ou mean *why did I refer to* that? I was more like when I was defining why
 a loss of amorphous phase er . *you refer to.* post-crystallisation
 ng from the east all the time *which I'm referring* eh Soviet Union (.)
 or something S2: even when *I was referring* eh the Nordic Countries
 situation you have and *not really referring to* the past all the time
 in terms of the way which *I was just referring to* the way which
 mention media and business eh *are you actually referring to* Nokia or

couple S1: eh *I was more of eh referring to* (.) a single mother ehm arti
ble development erm *I'm referring* I'm talking about er global welfare not

Kot je razvidno iz zgornjih konkordančnih vrstic, govorci ALF uporabljajo v obeh pomenih obe obliki in med obliko in funkcijo ne delajo enake razlike kot rojeni govorci. Pomena sta bila s stališča komunikacijske učinkovitosti in celo v primerjavi z normo rojenih govorcev vsekakor pravilno prevzeta in ustrezno uporabljena, očitno pa so govorci ALF v povezavi z obliko nekaj prezrli.

V diskurzno-refleksivni rabi je 'imenovati', REFER AS, dejanje poimenovanja (*what I refer to as the auto-route models*) ali razlaga termina (*which we refer to as melanoma B-sixteen*), ki se očitno pogosto uporablja pri predavanjih, kjer prva oseba množine označuje poklicno skupnost, v katero vstopajo študentje. Drugi pomen, 'tema', je bil pri govorcih ALF razvidno pogostejši, primeri zanj pa so se razdelili na dva enaka dela; med obliko z nedoločnikom in obliko z *-ing*. Morda ni povsem presenetljivo, da se je ta razlika med oblikama in funkcijama zabrisala, saj je razlikovanje nekako obrobno ali celo arbitrarno in ne sledi nobenemu splošnemu načelu angleške slovnice: REFER je vsekakor glagol, ki ima obliko z *-ing*. Čeprav raba glagola v smislu 'teme' sledi splošnemu načelu nakazovanja primerov v tekočem diskurzu, raba oblike z *-ing* v povezavi z *as* sama po sebi v ustreznih pogojih ni prav nič neslovnična. Vendar se v korpusu takšna raba ne pojavlja – morda zato, ker je korpus majhen. Razlikovanje med obema rabama v jezikovnem vnosu verjetno ni posebej prepoznavno, še zlasti ne v primerjavi s specifičnim pomenom same leme REFER. V primerih rabe 'imenovati', v katerih je *as* izpuščen, je prav tako razvidno, da so se oblikovne podrobnosti zabrisale.

Tudi to je videti kot primer že obravnavane aproksimacije in lahko bi sklepali, da je v govoru ALF prioriteta pomen, nekaj negotovosti pa je glede oblik. Zdi se tudi, da se je pomen *refer* v ALF nekoliko razširil in razvodenel, to pa je tudi nekaj, kar bi lahko upravičeno pričakovali v okviru sprememb v jeziku ali stika dialektov.

6 Sklep

Refleksivnost diskurza je ena od bistvenih značilnosti znanstvenega diskurza. V diskurzu v angleškem jeziku je prisotna ne glede na govorčev prvi jezik. Tako se ohranja v komunikaciji, pri kateri je pomembna učinkovitost, ne pa tudi podobnost jeziku rojenih govorcev. Tukaj predstavljena manjša raziskava nekaterih pogostih izrazov refleksivnosti diskurza v angleščini podpira idejo o tem, da je refleksivnost diskurza oziroma sposobnost jezika, da govori sam o sebi, ena od nujnih lastnosti jezika (Hunston in Francis 1999) oziroma, če se morda za ta kontekst primerneje izrazimo, diskurzna univerzalija.

Ogromno prejšnjih raziskav je pokazalo, da se refleksivnost diskurza od kulture do kulture razlikuje, hkrati pa je značilna za znanstvena besedila v številnih jezikih, njena prisotnost pa je potrjena tudi v govorjenem diskurzu. Primeri iz angleščine kot *lingue france* dajejo rezultatom prejšnjih raziskav nov pomen, saj ta različica jezika ni kulturno pogojena. Zlasti v govorjeni obliki angleščine kot *lingue france* ni kulturnospecifičnih teženj, ki bi bile zgled za njeno mednarodno znanstveno rabo, in to kljub dejstvu, da je skupni jezik angleščina. Položaj je bolj podoben primeru srednjeveške latinščine, ki je imela status sporazumevalnega jezika in je razvila regionalne značilnosti, v bistvu pa se je pojavljala v pisni in specializirani rabi, kjer je sledila tradicijam posameznih znanstvenih skupnosti in ne klasični (ali kakšni drugi) latinski kulturi.

ALF je za raziskave refleksivnosti diskurza posebej zanimiva zaradi svoje že omenjene nepredvidljivosti v diskurzni situaciji, v katerih prihaja do stika posameznikov iz različnih jezikovnih in kulturnih okolij, to nepredvidljivost pa morajo sogovorniki obvladovati. Zato bi pričakovali, da bomo naleteli na diskurzne strategije jasnosti in eksplicitnosti, ki so, kot je že bilo predstavljeno (Mauranen 1993a, 1993b), ena od posledic refleksivnosti diskurza in zato motiv za njeno rabo. Prav to potrjujejo tudi izsledki pričujoče raziskave.

Pri posameznih izrazih smo pričakovali podobne funkcije, a nekoliko različne realizacije refleksivnosti diskurza v angleščini tujih in rojenih govorcev. Izrazi, na katere smo se v raziskavi osredotočili, so to v glavnem potrdili. Glede na status govorca, namreč v smislu, ali je rojeni ali tuji govorci, so se pokazale velike podobnosti v funkciji, obliki in distribuciji, pojavilo pa se je tudi nekaj razlik. V primerjavi z rojenimi govorniki so se pri govornikih ALF pokazale naslednje značilnosti:

- oblike pogosto niso bile natančne, temveč zgolj aproksimacije;
- nekatere ustreznice med obliko in pomenom niso bile upoštene;
- nekatere specifične funkcije določenih izrazov niso bile upoštene.

V celoti se zdi, da je komunikacija v ALF usmerjena predvsem v pomen, in ne v obliko; takšni izsledki se v študijah ALF ponavljajo (povzetek tega je dostopen npr. v Karhukorpi 2006). Podobne so tudi ugotovitve o institucionalnem diskurzu rojenih in tujih govorcev (Kurhila 2003). Zato se zdi, da natančne ustreznice med obliko in pomenom ter preference pogosto niso upoštene, če ne povzročajo komunikacijskih težav. Lahko bi domnevali, da oblikovne razlike postanejo bolj prepoznavne, če se zanje zdi, da pomembno ločujejo pomene. Takšno domnevo podpirajo leksikalne izbire tujih govorcev za COMMENT, ki smo jih obravnavali zgoraj: glagoli so bili znotraj relevantnega semantičnega polja in domnevno lahko razumljivi, saj iz konteksta ni bilo mogoče razbrati, da bi drugi udeleženci imeli težave. Z izbiro pa so govorniki kršili natančno idiomatično rabo, ki ločuje rojene govorce od tujih tudi na visokih stopnjah znanja (npr. Nattinger in de Carrico 1992; Schmitt in Carter 2004). To hipotezo dodatno podpirata tudi oba zgoraj navedena pomena REFER, pri katerih so govorniki ALF domnevno prezrli ustreznice med obliko in funkcijo, vseeno pa so oba učinkovito uporabljali.

Aproksimacija, kot smo ta pojav poimenovali zgoraj, se je navezovala na obliko. Opazna je bila pri izboru predloga: predlogi so bili bodisi izpuščeni bodisi uporabljeni smiselno, a ne enako kot pri rojenih govorcih. Znova v teh primerih ni bilo nobenih znakov nerazumevanja ali komunikacijskih težav med udeleženci. V celoti se zdi, da opažene značilnosti kažejo na določeno stopnjo negotovosti v obliki in na to, da je v diskurzu ALF prioriteta pomen.

Čeprav se zdi, da je bila v diskurzu ALF najbolj spremenjena površinska oblika, tudi pomen in funkcija nista ostala povsem nedotaknjena. Zdi se, da se je pomen nekoliko zabrisal v primeru REFER, čeprav sta bila oba osnovna pomena jasno rabljena. Eden od teh dveh pomenov je močno prevladoval, zato je mogoče, da je nerazlikovanje med oblikama pravzaprav odražalo nerazlikovanje med pomenoma, kar bi bilo v stiku med jeziki povsem pričakovano. Po drugi strani pa bi dobljene rezultate zadovoljivo razložilo tudi splošno in izrazito nagnjenje k obliki na *-ing*, ki je izpričano v ALF (Ranta 2006). Na tem področju je potrebnega še veliko dela. Odsotnost ocenjevalne funkcije BRING UP odpira nova vprašanja, kajti hipoteza o funkcijski poenostavitvi jezikov v stiku v literaturi doslej še ni bila postavljena, čeprav je načeloma enako verjetna kot oblikoslovna, skladska, semantična ali leksikalna poenostavitev.

Zelo zanimiv funkcijski pojav je tudi težnja refleksivnosti diskurza k povezovanju z omejevalci, ki sem jo zgoraj poimenovala »diskurzna kolokacija«. Takšna težnja je bila razvidna v obeh bazah podatkov, iz česar je mogoče sklepati, da se osnovne diskurzne funkcije posnemajo v ALF. Motivacija za to izvira iz narave družbene interakcije, v kateri je treba vsiljevanje drugim nekoliko omiliti. Toda trenja med jasnostjo in nevsiljivostjo (oziroma pozitivno in negativno vljudnostjo) se v diskurzu ALF morda rešujejo nekoliko drugače kot v bolj lokalnem diskurzu, v katerem udeleženci lahko predpostavljajo, da si že od vsega začetka delijo mnogo več. Manj poudarjeno rabo omejevalcev v povezavi s COMMENT v govoru ALF bi lahko pripisali temu, da so govorniki jasnosti dajali prednost pred interpretativno svobodo. Morda je treba v globalnem kontekstu vljudnost na novo definirati. Mogoče je večja zahteva po lastnostih, ki jih navadno povezujemo s pozitivno vljudnostjo, odgovor na potrebo po izgradnji osnove solidarnosti, prijateljstva in predvsem jasnosti.

Še ena zanimivost je dejstvo, na katerega smo že opozorili, in sicer da je komentiranje ocenjevalno dejanje, zato zahteva omilitev. Ker so govorniki ALF v primerjavi z rojenimi govorniki ocenjevalno rabo BRING UP prezrli, se postavlja vprašanje, ali je v *lingui franci* ocenjevalna raba jezika kako posebej zaznamovana. Vzorec specifičnih podatkov je bil seveda zelo majhen in ni bil izbran za to, da bi odražal ocenjevalno rabo, zato je lahko ta povezava le naključna, a jo je morda vredno nadalje raziskati.

Očitno sta jasnost in eksplicitnost v znanstvenem diskurzu prepoznavni in posebej pomembni v kompleksnih medkulturnih stikih, kot je diskurz ALF. Ker refleksivnost diskurza pomembno prispeva k obema, ni presenetljivo, da je v ALF močno prisotna.

Prevedla Agnes Pisanski Peterlin
agnes.pisanski@guest.arnes.si

Uporabljeni korpusa

ELFA – *English as a Lingua Franca in Academic Settings*. <www.uta.fi/laitokset/kielet/engf/research/elfa/>.

MICASE – *The Michigan Corpus of Spoken Academic English*. <www.hti.umich.edu/m/micase/>.

Literatura

Ädel, A., 2006: *Metadiscourse in L1 and L2 English*. Amsterdam: John Benjamins.

Altenberg, B. in Granger, S., 2001: The Grammatical and Lexical Patterning of *make* in Native and Non-native Student Writing. *Applied Linguistics* 22/2. 173–189.

Bäcklund, I., 1998: Metatext in Professional Writing: A contrastive study of English, German, and Swedish. University of Uppsala: *Texts in European Writing Communities* 3. TeFa 25.

Crismore, A., 1989: *Talking with Readers: Metadiscourse as Rhetorical Act*. New York: Peter Lang.

Erling, E., 2004: *Globalization, English and the German University Classroom: A Sociolinguistic Profile of Students of English at the Freie Universität Berlin*. Department of Theoretical and Applied Linguistics, University of Edinburgh.

Firth, A., 1996: The discursive accomplishment of normality: On »lingua franca« English and conversation analysis. *Journal of Pragmatics* 26. 237–259.

Firth, A. in Wagner, J., 1997: On discourse, communication, and (some) fundamental concepts in SLA research. *Modern Language Journal* 81. 285–300.

Giddens, A., 1984: *The Constitution of Society. An Outline of Structuration Theory*. Cambridge: Polity Press.

Hinds, J., 1987: Reader vs Writer Responsibility. A New Typology. Connor, U. in Kaplan, R. (ur): *Writing Across Languages: Analysis of L2 Texts*. 181–209.

House, J., 2002: Developing pragmatic competence in English as a lingua franca. Knapp, K. in Meierkord, C. (ur.): *Lingua Franca Communication*. Frankfurt: Peter Lang. 245–269.

Hunston, S. in Francis, G., 1999: *Pattern Grammar*. Amsterdam: John Benjamins.

Hyland, K., 2000: *Disciplinary Discourses*. London: Pearson.

Hyland, K., 2005: *Metadiscourse: Exploring Interaction in Writing*. London: Continuum.

Jenkins, J., 2000: *The Phonology of English as an International Language*. Oxford: Oxford University Press.

Jenkins, J., 2007: *English as a Lingua Franca: Attitude and Identity*. Oxford: Oxford University Press.

Karhukorpi, J., 2006: *Negotiating Opinions in Lingua Franca email Discussion Groups. Discourse Structure, Hedges and Repair in Online Communication*. Unpublished Licentiate Thesis, University of Turku.

Knapp, K. in Meierkord, C. (ur.), 2002: *Lingua Franca Communication*. Frankfurt: Peter Lang.

Kurhila, S., 2003: *Co-constructing Understanding in Second Language Conversation*. Helsinki: University of Helsinki.

Lesznyák, A., 2004: *Communication in English as an International Lingua Franca. An Exploratory Case Study*. Norderstedt: Books on Demand GmbH.

Luukka, M-R., 1992: *Akateemista metadiskurssia*. Reports from the Language Centre for Finnish Universities N:o 46. Jyväskylä: University of Jyväskylä.

Mauranen, A., 1993a: *Cultural Differences in Academic Rhetoric. A Textlinguistic Study*. Frankfurt: Peter Lang.

Mauranen, A., 1993b: Metatext in Finnish – English Economics texts. *English for Specific Purposes* 12/1. 3–22.

Mauranen, A., 2001: Reflexive Academic Talk: Observations from MICASE. Simpson, R. in Swales, J. M. (ur.): *Corpus Linguistics in North America*. University of Michigan Press. 165–178.

Mauranen, A., 2002: »A Good Question«. Expressing Evaluation in Academic Speech. Cortese, G. in Riley, P. (ur.): *Domain-specific English. Textual Practices across Communities and Classrooms*. Frankfurt: Peter Lang. 115–140.

Mauranen, A., 2003a: »But here's a flawed argument«. Socialisation into and through metadiscourse. Leistyna, P. in Meyer, C. F. (ur.): *Corpus Analysis. Language Structure and Language Use*. Amsterdam: Rodopi. 19–34.

Mauranen, A., 2003b: The Corpus of English as Lingua Franca in Academic Settings. *TESOL Quarterly* 37 /3. 513–527.

Mauranen, A., 2006a: Signalling and preventing misunderstanding in English as lingua franca communication. *International Journal of the Sociology of Language* 177. 123–150.

Mauranen, A., 2006b: A Rich Domain of ELF – the ELFA Corpus of Academic Discourse. Mauranen, A. in Metsä-Ketelä, M. (ur.): *English as a Lingua Franca. Special Issue of The Nordic Journal of English Studies*. 145–159.

Mauranen, A. in Metsä-Ketelä, M. (ur.) 2006: English as a Lingua Franca. Special Issue of *The Nordic Journal of English Studies*.

Meierkord, C., 1998: Lingua franca English: Characteristics of successful non-native – non-native speaker discourse. *Erfurt Electronic Studies in English* 1998 (<<http://webdoc.sub.gwdg.de/edoc/ial/eese/eese.html>>).

- Mollin, S., 2006: English as a Lingua Franca: A New Variety in the New Expanding Circle? Mauranen, A. in Metsä-Ketelä, M. (ur.): English as a Lingua Franca. Special Issue of *The Nordic Journal of English Studies*. 41–59.
- Nattinger, J. R. in DeCarrico, J. S., 1992: *Lexical Phrases and Language Teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- Ranta, E., 2004: International English – a Future Possibility in the Finnish EFL Classroom? Neobjavljeno magistrsko delo, University of Tampere.
- Ranta, E., 2006: The »Attractive« Progressive – Why use the *-ing* Form in English as a Lingua Franca? Mauranen, A. in Metsä-Ketelä, M. (ur.): *English as a Lingua Franca. Special Issue of The Nordic Journal of English Studies*. 95–117.
- Schmitt, N. in Carter, R., 2004: Formulaic sequences in action: An introduction. Schmitt, N. (ur.): *Formulaic Sequences: Acquisition, Processing and Use* 1–22. John Benjamins.
- Seidlhofer, B., 2004: Research Perspectives on Teaching English as a Lingua Franca. *Annual Review of Applied Linguistics* 24. 209–239.
- Sinclair, J., 1991: *Corpus Concordance Collocation*. Oxford: Oxford University Press.
- Sinclair, J., 2005: Language as a String of Beads: Discourse and the M-word. Tognini-Bonelli, E. in Del Lungo Camiciotti, G. (ur.): *Strategies in Academic Discourse*. 163–168.
- Thomason, S. G., 2001: *Language Contact*. Edinburgh University Press.